

ZGODNJA

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli. in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 1. maliga serpana 1864.

List 19.

Naznanilo

bratovšine presv. Rešnjega Telesa v Ljubljani leta 1864.

Po vseh naših mestih, terjih in vaséh razodeva se vse hvale vredna gorečnost v tem, da naši Kranjci radi Gospodu ali nove hiše zidajo, ali stare popravljajo, vse pa zaljšajo in kinčijo. Naj ubožnejši soseska noče ostati za svojimi bogatejšimi sestrami.

Da pa svet, v posvetno zateieban, spozná temelj te gorečnosti, da je ta gorečnost sveta, da najde pravi svoj cilj in konec, in izvoli prave pripomočke, in da ne opeša, treba je, da so verni navdani z naj višjim spoštovanjem do presvetega Zakramenta, da so napolnjeni z ljubeznijo do hiše Gospodove, ktera je kraj Njegove daritve, Njegove skrivnostne pričujočnosti in neusahljivih milost.

Da se pospešijo in v djanji pokažejo te čutila, ravno to pa je namen lepe naše bratovšine za vedno moljenje presvetega Zakramenta in zaljšanje revnih cerkvá. Ta bratovšina si namreč prizadeva pripomoči, da bi se zaljšale cerkve zavolj presv. Zakramenta, in se čedalje bolj budilo spoznanje, ljubezen in česenje Jezusa Kristusa v presv. Zakramentu, ker se potem gorečnost, zaljšati cerkve in bogoslužbine oblačila, že sama po sebi vnema in hrani.

Jako tolažljivo je torej da se verno ljudstvo — reči smemo — léto za letom bolj vdeležuje blagega namena naše bratovšine. Tudi preteklo léto pomnožile so se spet molitvine ure, ker je 6702 lanskim udom dorastlo jih 1394, in jih zdaj bratovšina šteje 8096. V tej primeri zvišali so se tudi mili darovi v podporo revnih cerkvá, ter dosegli 2481 gold. znaten znesek, kateri je tolikanj veči dragotina, ker se je iztekal večidel iz krajcarjev ubozih vernih.

Hvala in blagoslov Božji pobožnim darivcem! Zahvala in vračilo Božje pa tudi blagim gospem in devicam, ki so te mile darove obernile svetemu namenu s tem, da so brez vsega plačila izdelovale bogoslužbine oblačila, in ozaljšale ubozega Jezuska in Njegove jaslice — sveti oltar. Njihova ljubeznjiva marljivost in nevtrudljiva delavnost je naj očitniši dokaz žive njihove vere in pobožnosti do presv. Zakramenta.

Velike zasluge za našo bratovšino pridobile so si prečastite gospe Ursularice ljubljanske, ki je niso le po svoji moči podpirale, ampak so tudi vadile in napeljevale svoje učenke v čast presv. Rešnjega Telesa delati, in so s tem pripomogle, da je čedalje več delavnih rok za našo lepo bratovšino. V resnici dobro seme so zasejale med žensko mladino, ktero bo o svojem času rodilo veliko okusnega sadu!

Le s tako velikodušno podporo bilo je mogoče na dan spraviti toliko vezelih stvari, s kolikoršnimi se je odlikovala letošnja razstava od 23. aprila do 1. maja.

Z zlatom in svilo bogato vezeni so bili viditi 4 mašni plajši, 1 velum, 2 banderci pred sv. Rešnje Telo, 2 piščika okoli obhajilnega keliha in 4 pridgarske stole.

Dalje bilo je z veliko umetnostjo in marljivostjo na stramin s svilo vezelih 9 mašnih plaščev; le 30 altarnih blazinic, 2 potegljeja in 3 burze za obhajila bile so še vezene z volno.

Zraven vezelih razstavljenih so bile še naslednje cerkvene oblačila: 7 mašnih plaščev, 3 pluvijali, 9 velumov, 5 stol za obhajila in 4 pridgarske stole. Vse te stvari bilo so iz prave svilne snovi iz fabrike Jož. Giani-a na Dunaju, (Dreilauffer Gasse Nr. 3), ktera naj bode živo priporočena vsim častitim cerkvenim predstojnikom, kateri hočejo omisliti cerkvenih oblačil po ceni iz stanovitnega in v cerkvenem duhu tkanega blaga.

Cerkvenega perila iz tancega platna je bilo: 20 mašnih srajc, pri katerih so se odlikovale lepe mrežice (špice), večidel na rokah narejene po naj boljših cerkvenih izgledih, 1 roket, 3 perti za na oltar s špicami, 40 humeralov ali poramnic, 20 cingul ali prepasnic, 72 korporalev ali telesnic, 72 pal ali pokrivalic za na kelih, 210 purifikatorjev ali rutic za kelih, 120 pertičev za pri umivanji rok.

Razstavo kinčila je prelepa podoba sv. Pavla za v oltar, ktero je zmalal in bratovšini daroval blagorodni vitez Hempel.

Konec tega naznanila naj se povemo, kako so bile popisane reči razdeljene. Dobile so jih naslednje fare ali duhovnije:

1. Predmestna ternovska fara v Ljubljani 1 bel pluvijal, 1 velum;
2. Izanska 1 plašček za obhajilni kelih;
3. Sorška 2 altarni blazinici;
4. Loška na Gorenskem 1 bel mašni plajš;
5. Poljanska nad Loko 1 bel mašni plajš;
6. Staro-osliška 1 bel mašni plajš;
7. Soriška 1 velum, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici;
8. Zaliloška 2 altarni blazinici;
9. Kriška pri Teržiču 1 pert za na oltar, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici, 3 korporal, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
10. Podbreška 1 zelen mašni plajš;
11. Kovorska 1 višnjev mašni plajš;
12. Mavška 1 zelen mašni plajš;
13. Šenturška 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici, 3 korporale, 3 perte, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
14. Blejska 1 rudeč mašni plajš;
15. Begunska 1 bel pluvijal;
16. Kropniška 2 altarni blazinici;
17. Dolška (Dolje ali Dovje) 2 altarni blazinici;
18. Kamnogoriška 1 bel mašni plajš;
19. Koroško-belska 1 posebno stolo, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih portičev;

20. Rateška na Gorenskem 1 burzo in 1 štolo za obhajila, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici;
21. Dobravska 1 rudeč mašni plajš;
22. Goriška pri Mengšu 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
23. Dobska 1 velum, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici;
24. Berdarska 1 pert za na oltar, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
25. Motniška 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
26. Špitališka 1 pert za na oltar;
27. Holmska 1 bel mašni plajš;
28. Selska 2 oltarne blazinici;
29. Rovska 1 plašček okoli obhajilnega keliha;
30. Verhpoljska 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
31. Krašniška 2 blazinici za na oltar;
32. Peška 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 lavabo-pertičev;
33. Zalska 2 altarni blazinici, 1 štikani potezaj za zvonec pri zakristii, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 pertičev za pri umivanji rok;
34. Javorska 1 bel mašni plajš;
35. Šentjurska pri Svibnem 1 posebno štolo za praznike, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev.
36. Svibenska 1 banderce za pred izpostavljeno sv. Rešnje Telo, 1 posebno štolo;
37. Kresniška 2 blazinici za na oltar;
38. Prežganjska 1 velum;
39. Javorijska 1 velum, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
40. Zuženberska 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas, 4 korporale, 4 pale, 12 purifikatorjev, 6 ročnih pertičev;
41. Trebelnska 2 altarni blazinici;
42. Šentjanska 1 črn mašni plajš;
43. Trojiška 1 velum, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 lavabo-pertičev;
44. Leskovska 1 velum, 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas;
45. Kriška pri Kostanjevici 1 rudeč mašni plajš;
46. Čateška 1 burzo in 1 štolo za obhajila, 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas;
47. Cirkulanska na Dolenskem 1 burzo in 1 štolo za obhajila, 2 altarni blazinici;
48. Topliška 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici, 4 korporale, 4 pale, 12 purifikatorjev, 6 ročnih pertičev;
49. Šentpeterska na Dolenskem 2 altarni blazinici;
50. Poljaniška 1 rudeč mašni plajš;
51. Černomalska 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 cingulum, 1 štikani potezaj za zvonec pri zakristii;
52. Vinška 1 rudeč mašni plajš, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
53. Staroterska pri Poljanah 1 višnjev mašni plajš;
54. Dragatuška 1 velum;
55. Suhorska 1 bel pluvijal;
56. Planinska na Kočevskem 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;
57. Ribniška 1 podoba sv. Pavla za na oltar;
58. Dobropoljska 1 velum;
59. Škocijanska pri Turjaku 2 altarni blazinici;
60. Struška 1 štolo za obhajila, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 lavabo-pertičev;

61. Preserska 1 velum; 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici;

62. Horjuljska 1 posebno štolo, 1 mašno srajco, 1 prepas, 2 poramnici, 3 korporale, 3 pale, 9 purifikatorjev, 5 ročnih pertičev;

63. Logaška 1 višnjev mašni plajš;

64. Rovtarska 1 posebno štolo, 1 roket;

65. Podlipska 2 altarni blazinici;

66. Prifarska pri Idrii 2 blazinici za na oltar;

67. Černoverska 1 zelen mašni plajš;

68. Šentmagdalenska na Gorah pri Idrii 1 rudeč mašni plajš;

69. Planinska na Notranjskem 1 banderce za pred izpostavljeno sv. Rešnje Telo;

70. Premska 1 posebno štolo, 1 mašno srajco, 2 poramnici, 1 prepas;

71. Podkrajjska 2 altarni blazinici, 1 štolo za obhajila;

72. Kamniška frančiškanska 8 korporalov, 8 pal, 24 purifikatorjev, 14 ročnih pertičev;

73. Novomeška frančiškanska 8 korporalov, 8 pal, 24 purifikatorjev, 14 ročnih pertičev;

74. Gosp. ap. misijonarju Franc Pirca, ki je v svoji nazočnosti 3. marca t. l. pred bratovsko mašo ude naše bratovšine s serčnim nagovorom razveselil, so bile darovane naslednje reči: 1 bel mašni plajš, 2 posebni štoli, 1 burza za obhajila in 1 posodica za sv. popotnico in sv. olje, 1 mašna srajca, 1 prepas, 3 humerali, 6 korporalov, 6 pal, 10 purifikatorjev in 10 rutic za pri umivanji rok.

Hvaljeno, češeno in moljeno bodi presveto Rešnje Telo!

V Ljubljani sv. Janeza Kerstnika dan 1864.

Dr. Henrik žl. Pavker.

špiritval ljubljanske duhovšnice in vodja bratovšine.

Kje naj se pokoparajo otroci, ki brez svelega kersta umerjejo?

V rimskem ritvalu se bere: „Cerkveni pogreb se odreče tudi otrokom, ki brez sv. kersta umerjejo.“ Ljubljanski ritval pa še na 193. strani pristavlja: „Vender pa se njih trupla ne smejo nepokopane tje metati, kakor kake živali, zavoljo vrednosti (časti — dignitatem) človeške nature, ampak pokopljejo naj se na spodobnem kraju, kar pa naj se godi brez molitev (prošenj) in slovesnosti po kakem svetnem (neduhovem) človeku, in nihče izmed duhovšine, ko bi bil tudi poklican, ne bodi pri takem nesvetem (necerkvenem) pogrebu.“ Ker se pa blagoslovljeno pokopalise šteje k cerkvenemu pogrebu, zatorej se otroci, ki so brez sv. kersta umerli, na njem ne smejo pokopavati; če se pa že znotraj pokopališnega zidu pokopujejo, se morajo pokopati v kakem kotu, kateri je z majhnim zidom pregrajen in ločen od blagoslovljenega pokopalisa. J. V—c.

Pogovori od spovedi.

Spisuje M. Smolej.

(Dalje.)

Uradnik. Groziti in strašiti vi katoliški duhovni, kakor se vidi, res dobro znate, le škoda da se sedanjji omikani svet tako malo za take strahove zmeni in jih je, menim, tudi pri vas med izobraženimi celo malo, ki bi bili za vašo spoved posebno vneti.

Zdravnik. V resnici je pa sedaj za omikanega človeka res velika težava našim duhovnom ustreči. Ob nedeljah in praznikih le samo pri sv. maši biti, skoraj ne zadostuje. Tudi pridige in kersanske nauke naj bi poslušali, roženkranc molili, se postili, vsaj vsake kvatre k spovedi šli itd. Gospodje ne pomislijo, da

ako je že za priprostega človeka spoved težavna reč, koliko bolj težavno in sramotivno mora biti še le za olikanega človeka razodeti in naštevati svoje grehe in napake drugemu, ki tudi nikakor ni angel.

Duhovni pomočnik. Naj si bode spoved že težavna ali ne, Kristus jo je postavil, cerkev jo vernim zapoveduje in kristjan, naj si bode že omikan ali priprost, mora cerkvi pokoren biti in jo poslušati, ako noče biti nevernik. (Mat. 18, 17). Vender pa tudi v ti zadevi menim, da svojih grehov Božjemu namestniku se obtožiti gotovo v primeri nikakor ni bolj težavno in sramotivno, kakor če je na pr. bolnik primoran zdravniku kako neznano ali ostudno bolezen razodeti in govoriti o nje. Razloček je le tá, da med tem ko vi to, kar ste zvedili, tudi drugim razodeti smete, je spovedniku nič manj kakor n. pr. sv. Janezu Nep. govor zavezan, in je to, kar se njemu razodene, za vselej kakor zakopano in živa duša nikdar trohice od tega ne zve. — Za svoje zdravje skerbeti gotovo za nikogar ni nikakorsna sramota, bolan biti pa za vsacega nesreča, in nespamet in greh, ako skerb za svoje zdravje iz kteriga koli vzroka opusti. Ako to velja zastran trupla, mora še veliko bolj veljati, kar neumerjočo dušo zadeva, ker tam se le ped minljivega življenja, tukaj pa cela nezmerena večnost stavi v nevarnost in zgubo.

Grajskák. Vašemu izpeljevanju in dokazu res ni kaj ugovarjati: kajti slehern, naj si bode že priprost ali omikan, mora poterditi, ako še kaj vere v Boga in večnost ima, da bi bilo v resnici zelo nespametno, si za telesno zdravje vse prizadeti, v prid dušnega zdravja pa se ogibati ali celo lahkomišljeno zaničevati tako koristno, veljavno in v primeri lahko zdravilo, kakor je vaša posebna spoved.

Duhovni pomočnik. Tu imate pač prav; pa ravno ker vere ni, ni najti tudi tega spoznanja in prečiščenja. Vera peša in zginjuje, namesto nje se pa baha in šopiri sedanja, v marsikterem oziru puhla in brezbožna omika in izobraženost, katere poglobitni značaj, kakor Alban Stolz v svoji izvrstni ABCdi pravi, ravno v tem obstoji, da kdo kolikor je moč malo vere ima. Kdor se ne zmeni za Boga, ne za Božje, se manj za cerkvene zapovedi, ne veruje v Kristusa, temuč mu le še to čast skaže, da sme veljati kot jako moder in dobrotljiv moz, je že posebno omikan, in kdor terdi, da ni sodbe, ne nebes, ne pekla, temuč da je s smertjo tudi vse že pri kraju, ta da je popolnoma olikan! — To, lejte, je pogosto značaj sedanje olike in omike, ki se željno zajema iz mnogoverstnih veri in cerkvi sovražnih časnikov, zapeljivih romanov in brezbožnih „Renanov“, se cimi, goji in razširja po napeni izreji in slabih izgledih, dokler luč pravega spoznanja in razsvitljenja ne vgasne, ter se prostost Božjih otrok spremeni v suznost, in slepec slepcu postane vodnik. To je po menjenju modrih in skušenih moz npravna bolezen sedanjega časa in tisti rak, ki spodjeda blagor in srečo ne samo posamnih ljudi, ampak tudi celih družin in deržav.

Uradnik. Po vaših zbadljivih besedah soditi, je omika res pravi strup, in omikan in brezbožen vam bi bilo eno. Ne razumem pa potem, od kod da se jih tudi med priprostimi, ki ne znajo brati in ne morejo, kakor pravite, svoje omike iz časnikov in romanov zajemati, mnogo nahaja, ki za spoved ne marajo. Je li mar tudi temu omika vzrok?

Duhovni pomočnik. Med drugim gotovo tudi, saj posrednje: zakaj kakor otroci starše, tako tudi priprosti svoje sprednike in te ki jim kot učeni veljajo, le preradi posnemajo, zlasti v slabem. Sicer ima pa tudi omika dvojno stran, kakor vsaka reč, in kakor je

gotovo, da se med omikanimi nahajajo, ki spodbudno živijo in jim vera ni prazna reč, je od druge strani omika, ako je sovražna veri in cerkvi, v resnici brezbožnost in pravi strup, ki toliko več škode in nadlog napravlja, kolikor več je število tistih, ki se za njeno poglobitno zdravilo, za spoved ne zmenijo.

Resnične in premisliva vredne so besede, ki jih v enem svojih izvrstnih spisov *) učeni Jezuit J. Patiss v ti zadevi govori.

„Da je sedanji čas,“ so njegove besede, „jako bolan, to spoznajo in omiljujejo vsi, ki imajo oči, da vidijo in useša, da slišijo. Ze mnogo let človeški rod na vsih udih kervavi. Vojske, kuge, slabe letine, pozari, potresi, dragina, nezvestoba, nezaupnost, punt razpertija med poglavarji in podložnimi, sovraštvo med narodi itd. se vedno verste.

Ob enem se znajde svet v npravni in duhovni gnjilobi, ki se naraša in vzdiguje do odpada od cerkve in Kristusa, da se zasmehuje in zaničuje, sovraži in preganja, kar je sveto in častljivo, in se očitno in brez kazni Bog kolne in taji. Keršansko življenje, poštenost, pravica, zvestoba, ljubezen se bolj zgublja, samomorstvo in mnogoverstne pregrehe so navadne reči, poglobitna dela človekova sta spridena, to je, glava in serce. Mnogi se nad tem veselje in vse to imenujejo napredvanje, prostost, izobraženost in omiko, — zato ker nimajo vere in je temno njih duhovno oko.

Kdor ima pa vero in po nji razsvitljeni pogled, spozna, da vsem tem zalostnim prigodbam in stiskam, ki tarejo svet, je prvi in poglobitni vzrok greh, brezbožnost, duhovna mlačnost in merzlota: zakaj: „pravičnost narod povzdiguje,“ govori sv. pismo (Prov. 14, 34); „greh pa ljudstva nesrečne dela.“

Veliko se je že govorilo, nasvetovalo in poskuševalo, da bi se tem nadlogam prislo v okom in da bi se zboljšal npravni stan ljudstev, pa brez vspeha: stiske in britkosti se niso zmanjšale, temveč pomnožile, zato, ker se tudi ni zmanjšala pregrešnost, tem več se se vedno množi.

Dokler se tedaj ne bode skerbelo, kolikor je mogoče, da se greh in brezbožnost odpravlja in vkončuje namesto podpira, in za to si mora slehern za se in za druge prizadevati, tako dolgo tudi Bog, Gospod čez blagor in nesrečo življenje in smert, ne bode odnehal po raznih šibah in stiskah dokazovati, da je greh res nesreča narodov in da človek, dokler je grešnik in Božji sovražnik, ne more biti njegovega blagoslova deležen; zakaj: „Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudijo, kateri jo zidajo: ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, kdor ga varuje.“ (Ps. 126, 1. 2.)

Grešnik in Božji sovražnik neha pa človek le takrat biti, kadar se v resnici spreoberne in se v zakramentalni spovedi z Bogom in s cerkvijo spravi. Treba je tedaj k spovedi iti.

Recimo naravnost in odkritoserčno: Svet je taki, ker za spoved ne mara, in bo taki ostal in mu ne bo pomagati, dokler se spovedi ne poprime.

(Dalje nasled.)

Eno uro v Gospa-sveti.

(Konec.)

Mnogim težavam, ki jih je Gospa-sveta imela preterpeti o vpeljanji katoliške vere v Gorotanu, sledile so kasnej zopet drugoverstne. Tako bila je n. pr. proti koncu

*) Das nothwendigste und wirksamste Heilmittel gegen die Uebel der Zeit. Wien 1864.

15. stoletja od Turkov napadena, ki so takrat s strahovito divjoto razsajali po Koroškem ter povsod zaznamovali svoje korake z ropom in morijo.

Več pa še, kakor po tih, imela je Gospa-sveta prestatati po Maubič-u, vojskovodju madžarskega kralja Korvin-a. Potem ko je l. 1482 Gorotan tako rekoč vdušil, prihrul je, hrepeneč po bogatem plenu, enako kervoželjnemu tigru pred ta milostni kraj. Od dalje in blizo je prebivavstvo polno plahote in strahu hitelo proti svetišu, vtaborilo se tam, kakor se je v naglici dalo, ter goreče molilo in prosilo za pripomoč Marijino. V ti hudi stiski stopi med stiskane in obupovajoče trume Jakob Radhaupt, farnik Čajnski in kanonik gospa-sveti ter jih opominja, da naj neomajljivo zaupajo v Boga, kateri jih bo gotovo varoval, podpiral in pripeljal k zmagi, kakor nekdanj fantiča Davida nad velikanom Golijatom. Okrepčani in ohrabreni s priprostimi, pa iskreno govornimi besedami mašnikovimi obljubijo pred altarjem Marije Device možje, žene in otroci neomajljivo stanovitnost v boju. Madžari naskočijo vtaborjene, al ti, metaje na sovražnika težko skalovje, polivaje ga z vrelim kromom, oljem in apneni vodo, se tako silovito in hrabro v bran postavijo, da srečno odbijejo naval. Tolika pogumnost obleženih, okolišina, da je bil Ogrom razpoknil njih naj večji top, in pa naznanilo, da hiti gorotanski deželni stotnik Boltizar Visprijanski z dobro oboroženim bojnim kardelom stiskanim na pomoč, — vse to je Maubič-a nagnilo, pobrati zdajci kopita ter urnega bega uteči proti Brežam. —

Nevarne in težavne dni imela je prestatati Gospa-sveta tudi o žalostnih časih Lutrovih verskih homatij in pulj. —

Zadnja večjih nesreč zadela je cerkev in kraj l. 1669 po noči 5. listopada. Iz podstrešja neke male kočurice švigne rudeči petelin, ki pri silnem pišu v malo trenutkih razprostre požarne peruti nad celo vas. Tudi cerkvi ne prizanesse razdevavni živelj. Sibrasta (ploščata) streha popoka in se razleti na tisočero plenice, obstrešje se vname in zvihrá v buhtenju silnega plamena, — tudi zvonovi se raztopijo ter skaplajo v razbeljenih zernih iz svojega visocega stalisa. — Ze proti požar tudi znotranji opravi, — že ližejo ognjeni jeziki krog altarja sv. Jožefa; — le vzajemna moč s težkim trudom ubrani znotranje svetišo gnjusobi razdjanja. — Toda, „kjer ga ni več tolažila, tam je roka Božja mila;“ — tudi tu vstala je iz žalostnih pogorišnih in pepelnih razvalin pomlajena nevesta Kristusova v krasni berhkoti. — Verniki vsih stanov in krajev hité skup z bogatimi darili, ki tudi še dandanašnji spricujejo o njih goreči vnemi za slavo Božjo in česenje nebeske Kraljice in Gospé. Naj bolj znamenit svedok je germeče bobneči 118 stotov težki zvon, ki ponosno poslavljuje s svojim bronastim glasom dneve Gospodove in Marijine.

Kakor sem že povedal, je cerkev zidana v gotiskem zlogu in je zlo velika in prostorna. Srednjo ladijo njeno nosite dve versti ogromnih stebrov. Snežno-bele notranje stene dajejo svetišu posebno mikavnost. Veliki altar — škoda da se v obrazu svojem loči od stavbe cerkvene — je ozališan z obilnimi in umetnimi rezljinami, in bil je nedavno na novo prebarvan in pozlačen. Bogata zlatnina priča, da ni se gledalo pri popravi na obilne stroške. — Altarski Marijini kip, iz belega vlitiga kamna (Gussstein) ima tudi svojo zgodovino in mislim, da ne smem je zamolčati ljubim Slovencem. Praški škof Vojteh, z priimkom „Sveti,“ prinesel ga je bil kot redko posebnost iz Rekanat-a, — sedanje Lorete — v Italii. Ko se je poznej ta vneti mož podal za misijonarja med pagane na Prusko, kjer je tudi leta 997 na obrežjih baltiškega morja življenje dal v svojem apostolskem poklicu, izročil je pri odhodu kip nekaterim svojih prijatlov z naročilom, naj, ako se mu blago delovanje med pagani ne izide po željah, taistega zopet v Rekanat nazaj pošljejo.

Leta 998 se vsled Vojtehovih željá dva blaga Čeha z

omenjenim kipom napolita proti Rekanatu. Po skrivnostnem naznanjenji volje Božje med potjo pa zaverneta proti Gospé-sveti in ondi izročita sebi zaupani zaklad proštu v roke ter mu naznanita sprejeto naročilo. Še zdaj kaže v skalo vrezani kip na vnanji cerkveni steni poleg stranskih vrat romarjem to dogodbo.

Druga posebnost cerkvena je z železno ogrado obdani altar sv. Križa in pod njim zidani grob s telesnimi ostanki sv. Modesta. Tudi orgeljne omare naj omenim, ktera je tako krasna in bogato pozlačena, kakor sem enakih komaj kje vidil. Škoda, da tudi ta se ne vjema s stavbnim cerkvenim licem.

Zapu-tivši po sv. maši cerkev hotel sem iti še v stolp, kjer visi veliki zvon. Ker sem pa taistega vidil že v svojih mladostnih letih, takrat ko

zame še so dnevi zlati bili,

ki nikdar se več ne bodo povernili. —

ker sem dalje čul, da stopnice celo niso varne, da bi se človek kam ne prekucnil, sem to opustil. Iz cerkve stopivši vidil sem tudi še kroglo, ki visi nad stranskimi durmi na železni motozi. Ljudsko izročilo pravi, da ta krogla, iz sovražnega topa na cerkev veržena, je na pajčevini nad durmi obvisela. Ogledoval sem dalje na zunanji cerkveni steni, zlasti okrog velikih vrat vzdane kamna in bazreliefe iz razvalin bližnjega Viruna, kakor tudi na pokopališu stoječo staro kapelico, ki je mem sedanje cerkve veliko starejša, in katere zgodovina je in menda tudi ostala bo prikrita z gostim zagrinjalom dvomov in negotovosti. Koj potem sem se poslovil od prijetnega kraja. —

Toliko sem Vam, ljubi Slovenci, zapisal o nekdanji stolni cerkvi Gospej-sveti in njeni milostni podobi; ne terdim pa, da bi se ne bilo moglo še kaj več o tem povedati. Naj se prejme toraj vneta želja za dobro. Ti pa, dragi bravec, če te kdaj pripelje pot tvoj na ta slavni Marijini kraj, moli tam za-me in za vse brate slovenske! Z Bogom!

Josip Levičnik.

To je neslišano!

Te dni je hodil po Ljubljani v. č. o. Peter Bakula, frančiškanski provincijal in zbiravec milošnje za prenesrečne naše brate pod turškim jarmom v Hercegovini. Brali smo nekaj malega iz bukev „I martirii nella missione francescana in Erzegevinia“ — „mučenja v frančiškanski misii na Hercegovinskem,“ ki ga je ta učeni Slovan spisal l. 1862 dal natisniti. Res je, da neverniki so delali in delajo strašno in grozovinsko s kristjani, pa vender ne tako gerdo, kakor mnogi turčini s kristjani po deželah, ki so jih kristjanom zoper vso pravico poropali in zdaj ondi gospodujejo. Zastran Hercegovine pravi provincijal Bakula v natisnjenem programu zastran zbiranja milošnje, da v hercegovinski misii, ki je pod turškim gospostvom in avstrijskim protektoratom (varstvom), je sem ter tje raztresenih čez 70.000 kristjanov, ki so že čez 300 let revniši kakor vsako drugo ljudstvo v Evropi, brez cerkev in šol, in ki do pariškega kongresa 1856 še pravice niso imeli, da bi si bili smeli nove cerkve zidati na razvalinah poprejšnjih cerkev, ki so jim jih turki poderli. Zdaj bi si smeli hiše Božje in učilnice napravljati, ali od kod si bodo pomočkov pridobili za kach sto cerkev in šol? — Provincijal sam, v toliki dostojnosti, prosi po našem cesarstvu milošnje s cesarskim privoljenjem, in je tako dobre volje in jasnega obnašanja, kakor da bi bil prišel iz raja, ali da po njem hodi. Povemo pa naj ljubim Slovencem za danes samo nekaj malega iz imenovanih bukev o provincijala Bakula, da bodo vedili, kake gospode imajo naši bratje na Turškem, in če ni tudi potrebno jim pomoči prositi, morebiti vse bolj, kakor Šlesvik-Holšteincem pred nekaj mesci?

Bosnanski in hercegovinski oo. frančiškani imajo po nekem fermanu to prednost, da ne plačujejo glavnine ali tako

imenovanega harača. Bahal se je turk, da je s tem očetom skazal, kdo vé, koliko dobroto in čast, toda vedil si je to po drugi strani sto- in večkrat nadomestiti. Dosti je, ako opomnimo samo to, da turki so se cenili za gospodarje zemlje, na kateri stoji misijonska hiša, in čeravno so vsako leto za to veliko dobili, so vender rekli, da to ni nič, in da so le oni pravi lastniki, ne le zemlje, ampak tudi hiše, in misijonarjev samih, dokler so na njih zemlji. Tedaj da turki pridejo v svojo lastno hišo, kadar in kolikorkrat se jim zdi in s kolikor tovarši hočejo, pa dokler se jim ljubi ostati pri mnihu tovaršniku. Mnih pa so bili kar tebi nič zavezani imeti pripravljene dobre gostije ne le zanje, ampak tudi za njih konje, služabnike, lovske pse, pa se skazati prav vesele in hvaležne, da so turki gospodje prišli, naj se to tudi zgodi deset ali dvajsetkrat na leto. Pustimo pa, naj pisavec sam govori.

„Kadar so gospodje naših hišnih zemljiš nas tako častili skoz nekoliko dni in so odhajali, je mogel mnih naselnik zvesto poslušati tirjatve gospodarja in jih precej spolniti ter ga zadovoljnega odpraviti. Take tirjatve so navadno bile, da ga je mnih okovaril z nekoliko malo srovim maslom, kakor n. pr. pet ali šest ok; pa tudi s kavo in sladkorjem, s kakim hlebom sira, s kakim parom belih volnenih nogovic, s kacicami deseterimi kokošmi, s kako stotino jaje, s kakim parom jagujet in z drugimi enacimi rečmi, in to se je moglo večkrat med letom ponavljati, ker so naši gospodje kazali, da so jim to le majhne rečice“ itd. „Ko so nas naši gospodarji tako plenili, so nam dali umeti, da jim moramo rameno hvaležni biti, da so take reči od nas tirjali in mi smo se mógli kazati, da nam niso nadležne in zoperne njih tirjatve. In tako je bilo to turkom dobičarska komedija, nam pa žalostna tragedija, h kateri smo mogli pa še vesele skazovati se.“

Dasiravno so jim turški tako imenovani gospodarji po takem potu vsako leto prav veliko pognali, vender to ni bilo še tisočeri del v primeri z razdjanjem, ki so ga delali drugi turki po hišah ubozih frančiškanov. Vterjeni v svoji misli, da mniške hiše so hiše vsih, in da dobrotni darovi katoličanov morajo služiti mnihom v nadlego, so si na vso moč prizadevali jim ograbiti, kar koli so mogli. Bila bi pa nar manjši reč, ko bi jim bilo samo turške popotnike zastoj sprejemati in pogostovati; ali ti gospodje so nahajali brez števila vzrokov in pretvéz, da niso mnihov nikoli pustili v miru in brez stroškov. Da so ravno na popotvanji, da so prišli svoje posestva pogledat, da so poslani od bližnje gosposke deržavnih pridavkov pobirat, ki jih je bilo brez vsega konca, da so prišli na razvedrilo, na lov itd., take so bile njih pretveze, in kadar niso nič drugega vedili, so naravnost povedali, da so prišli jest in pit. In nar večkrat se jih je pridervilo več, cele trume po dvajset in petindvajset. Tako se je móгло prav velikrat dati jesti šestdeseterim ustom — s konji, služabniki, pesmi vred. L. 1849, ko je bil pisavec duhovni pastir v Brodnji, je bilo v enem letu tacih turških objedavcev 583, in to število še majhno imenuje, ker po vsih duhovnijah, zlasti v Posušji, je bilo njih število kako leto štirkokrat toliko. Večkrat jih je obsulo turško vojaštvo, ali kaki svati, po sto ljudi na konjih na enkrat, in vsi so hotli verdjani biti... Ako je bilo že tako požiranje divjaško, je bilo le še hujši to, kakor so vse te reči tirjali.

Ta divja zalega ima zmiraj seboj po dva, štiri, tudi po šest težkih samokresov, do pet pedi dolg nož, dolgo pušo kakor mušketo, in zmiraj so pripravljeni to strašno orožje rabiti. „Tako okovarjenih tedaj vidiš priti v duhovsko hišo od dveh do njih stotero na en pot. Le dobro jih glej vse posamezno: vsi so divjaške podobe, ne bodo te pogledali, ne bodo te pozdravili, ali če ti privošijo postranski pogled, je tako osoren, da te serce zaboli. Molcé in z bradatimi obrazi kakor tolovaji se s konj spravljajo. Na povodenj tvojih poklonov in vošil za srečni prihod boš komej

slíšal eno ali dve besedi, pa s takim momljanjem, da ne veš, kaj pravi. Imajo pa tudi navado naši gosti, katerih obiskovanje je njim enako, da so na dvoje; eden se dá imenovati véliki gospod, plemenitaš, bej (sodnik), učenik itd., drugi pa se štuli za njegovega podložnega. Le-tá ga toliko pita s častjo, da bi ti menil, to ti je naj imenitniši gospod na svetu. je pa ne mara krajač, čevljar, potepinsk pijanec. Pa tudi pravi beji in velikaši delajo včasí našim revnim hišam naj večí nadleže in prehude stroške.“

(Dalje nasled.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ternovega v Ljubljani, 26. rožnika. Današnji dan je bila v nekakem pomenu krona postavljena cerkvenemu delu, ki se je bilo v Ternovem pred 10 leti začelo. Z novimi orgljami, ki jih je cerkev zdaj dobila, je namreč poglavitna reč pri tej cerkvi dokončana. Vse to delo od začetka do konca se je pa godilo tako po sreči, da je posebna previdnost Božja očitna in vsako občutno serce te duhovnije, ki to zalo cerkev odznotraj in odzunaj vidi in toliko družih naprav prevdarja, mora z vsim srcem zaklicati: „Hvala Bogu! Hvala gospodu duhovnemu pastirju, Frančišku Karunu, ki je od konca do kraja duša vsih naprav, in vsim, ki so to delo pospeševali! — Slovesnost tega dneva so bile lepe cerkvene opravila, ki so jih zvišali milostni knez in škof s svojo pričujočnostjo; vv. čč. gg.: korar in semeniški vodja Jan. K. Novak z véliko mašo, Tavčar in Heidrih z izverstnima govoroma; patron in brez števila vernikov s svojo nazočnostjo. Na koru so se glasile nove orglje z veličansko glasbo in lepim umetnim petjem v cerkvenem duhu. Gospod Nedved z drugimi pevci in pevkinjami so v vsakem oziru vstregli in pridobili si splošnje hvalo. Trikratno darovanje za nove orglje s svečami vred je dalo 516 gold. avst. vel. brez vštete nadavka in šopov ali pušeljcev, izmed katerih jih je več posebno velike cene in izverstne lepote, da kaj tacega pri navadnem darovanji še nismo vidili. Veselje, s kakorsnim ljudje vsih stanov od naj manjših otročičev do sivih starčkov in žen svoje darove v denaru in svečah Bogu darujejo, to je kaj posebnega. Keršanska misel, da se človek že v prvih letih življenja vadi v čast Bogu in Njegove cerkve kaj darovati, ta misel serce močno blaži in k Bogu povzdiguje, in ta misel se naj prijetniši zbuja pri tako imenovanih „ofrih.“

Povedati moramo, da milostni knez in škof so bili prišli tudi v god sv. Janeza K. maševat v Ternovo. Domače pevstvo s pridnim organistom, kakor zmiraj, se je ta dan in v nedeljo skazovalo z olikanim petjem. Tudi gg. bogoslovski pevci so v nedeljo popoldan pomogli slovesnost preslavljati.

Zdaj pa naj tudi orglje nekoliko omenimo, ki jih je osnoval in izdelal domači umetnik gosp. France Goršič. Orglje so razdeljene na dva dela, stojé torej v dvéh ravnomernih bizantinskih kostnih, na vsaki strani eden, tako da se z vsacega vidi dvojno lice. V sredi med obema pa je igravnica (igravni stol, Spieltisch) tako postavljena, da se pripravniki ne more misliti. Veliko malano okno na koru je torej popolnoma prosto ostalo. Delo ima 20 spremenov in k temu še tudi priročno ali manualno in osminsko ali oktavinsko flavto (Manual- und Oktavinenkoppel); vsega skupaj 1133 pišal. Igrá se neizrečeno lahko; kdor koli je skušal, je to lahnost močno hvalil. Znotraj je 6 sapnic, 2 za manual, 2 za gornji, 2 za podnožni del, po 3 na vsaki strani. Les je hrastov in orehov. Spremenski potegljeji z dvojnimi kotniki so vsi železni in tako narejeni, da vse prav zlahkoma teče. Tacih še ni bilo dozdej na Kranjskem, želeti pa je, da bi se zavolj velike prednosti taki delali. Za vse orglje je en sam meh z gubami na znotraj in na ven in z enim samim podložnikom, ki je tako primerno vravnán, da precej, ko pritisneš, je vse polno sape in povsod enakomerno. Po drugi šegi bi mogli sicer 4 mehovi delati,

kar tukaj en sam opravlja. Posebna prednost je tudi to, da se povsod lahko zraven pride, ker vse nar manjši reči so s ključnicami zaperte in se dajo odkleniti. — Izmed 20 spremenov jih ima priročnik ali manual (poglavitno delo) 10. Poglavnica ali principal (8') ob licu (in Prospekt) ima kaj močin in prijeten glas. Bourdon (16') vsemu glasu nekako posebno krepko moškost daje. Flavta (8') je kakor natorna, in Viola prav prijetno streže; ta spremena lepo posnemata človeški glas. Salicionalni in kozjerožni (Gemshorn) spremen (po 4'), kakor tudi družih petero, sta enako močnega kakor prijetnega glasu. Bourdon, viola in flavta imajo prvo osmino iz lesa, drugo vso iz prav dobrega cina, 10lotne kovine; od tod izvira tudi močnejši in prijetniši pišalski glas. — Gornje delo ima 5 spremenov. Goslinik (Geigenprincipal, 8', ob licu) zares nima zastonj tega imena, ker svoji službi popolnoma vgoduje. Viola di gamba (8') je tako prijetna, da se v naših krajih še ni slišala enaka, in ne more od nje, kdor jo začne poskušati. Flavta (4') živo posnema pikolo pri bandi. Prestant (4') ima prav goslinikovo ljubeznjivost, kteremu za oktavo služi. Violinec (2'), ki te spremene podpira, je mično pohleven in prijazen. Viola di gamba ima prvo osmino iz lesa, drugo je vse cin. — Podnožnik (pedal) ima dve polni osmini (oktavi) s 25 glasovi od C do C, 5 spremenov, 2 po 16', 2 po 8', 1 s 4', ki imajo tako moč, da se šipe tresejo. Vse delo je tako, da so ga vsi umetniki tuji in domači močno močno hvalili. Bog daj srečo našemu poterjenemu novemu umetniku, in pa da bi kmali dobil kaj novega dela! Sleherni, kdor se želi prepričati tega, kar smo rekli, zamore priti gledat.

Iz Ljubljane. Odbor slovske matice je te dni prejel od ministerstva dokončno poterjene pravil za slovensko matico. — Mestna županija v Idrji stopi v versto tistih udov slovenske matice, ki se vstanovniki imenujejo. (Nov.)

Iz Ljubljane. Tudi v naslednjem listu gosp. Ign. Tomazina iz Havra 7. mal. trav. 1864 so marsiktere prav mične reči in za bravec ne brez koristi. — Predragi brat! Ze je teden, kar smo tu, in nisem Ti pred pisal... Tu stanujemo v gostivnici „zur Stadt Trier“; plačamo za živež in stan po dva franka na dan od osebe, kar je prav dober kup, ker imamo po trikrat na dan zadosti in dobro jesti in precej dobro stanovanje. Havre more biti staro mesto, ima veliko starih umazanih hiš, veliko novih zdaj še le zidajo; ulice so posebno v tako imenovanih „Stadtviertelnih“ zelo umazane, posebno vsako jutro se vidi velike nesnage po teh ulicah, ker iz hiš vse smeti na ulice znosijo, tako da je vsako jutro pred vsako hišo kup smeti, ktere nar prvo stare babice preberskajo, potem pa z mestnim vozom nekdo pride, jih vse pobere in tako ulice malo počedi. — Tu se vidi strašno veliko bark, malih in velikih; vsaki dan grejo ene proč in druge prihajajo. Tudi barka, na kateri se mislimo mi odpeljati, je že pripravljena; ta je amerikska barka, in je nar veči med vsimi barkami, kar jih je tu. Zdaj blago na njo nakladajo, ali čeravno že več dni nakladajo, vender je še skoraj polovica prostora praznega, kar ga je za blago odločenega. Ta barka misli v nedeljo 10. mal. trav. od tod odriniti. — Gosp. Pirc je šel že 4. t. m. od tod, ali za nas vse ni bilo več prostora na tisti barki, zato moramo čakati. Blizo našega stanovanja je cerkev in tu vsako jutro gosp. Buh masuje, in mi smo pri sv. maši; po maši gremo zajutrekovat, kave in kruha; potlej pa ali mesto ogledujemo, ki je precej veliko, ali se pa francosko parbirati učimo. Pretečeno nedeljo je g. Pirc v ti cerkvi popoldne ob eni po nemško pridigoval, pa je imel prav malo poslušavcev. Sploh tu ljudje ne grejo ravno zelo radi v cerkev. Ob delavnikih so cerkve skorej prazne; ob nedeljah tudi ne pride ravno dosti ljudi. Imajo pa to napako v teh cerkvah, da ob nedeljah noben revež sedeti ne more; zakaj kar je klopi po cerkvi, so vse prodane in

zaperte; če pa hoče kdo drug sedeti, mora 2 solda, t. j., 4 n. kr. za stol plačati. Ceremonij imajo veliko več, kakor na Kranjskem. Pri veliki maši pred altarjem orgla, in pevci so samo moški v talarjih in roketih, nekteri tudi v pluvijalih. To se mi je od začetka nar bolj čudno zdelo, ko sem vidil tu nekoga z mustacami in priušenno brado pa v koretlju, tam enega s špicasto brado v pluvijalu, in tam sem spet druge take vidil, ki so v koru sedeli kakor korvikarji. Ti grejo v koretljih tudi za pogrebom, kakor so včasih v Ljubljani bogoslovci hodili, in ne pojejo kvartetov, ampak „unisono“ koralno petje. V ponedeljek, t. j., v praznik Marijnega oznanjenja, sem bil zvečer ob 7 uri pri večernicah. Tu so bile tudi dekleta in ženske v koru in so pele psalme; tukaj že celo otroci brevirje v cerkev nosijo in pojejo, kakor pri altarji; samo besed ne latinsko, ampak francosko izgovarjajo; tako tudi duhovni, kakor postavim sim slišal duhovna peti: „et ne nos andükas en tantasjonem.“ Tako vse po francosko izgovarjajo, posebno u radi v ü spreminjajo. Ko so končali večernice in kompletorij, je bila kratka francoska pridiga, potem so latinsko lavretanske litanije peli, in med tem je bila procesija po cerkvi. Nar prvi je šel cerkveni policaj v celi uniformi s klubnikom (krampom) na glavi, s helebardo v eni roki, s tako palico, kakor jo imajo na Dunaji havsmajstri, v drugi roki. Pred njim je eden bandero nesel, in pred tem je šel eden s takim križem, kakor ga v Ljubljani bogoslovci nosijo. Za unim je šel spet eden z banderom, in potem spet eden s križem. Za temi so prišli majhni fantički v rudečih talarjih, dolgih koretljih, z belimi pasi prepasani in z majhnimi brevirji v rokah, za njimi pevci v roketih, potem duhovni, na zadnje so nesli 4 fantje v talarjih in roketih sreberno podobo Matere Božje, in 4 černo oblečene dekleta z belimi pajčolani poverhi so šle — 2 od spred in 2 od zad; zadnji so bili 4 gospodje s prižganimi svečami v rokah. Ta procesija mi je jako dopadla. Po procesiji so bile še ene molitvice in na zadnje blagoslov s presv. Rešnjim Telesom. Tako se ob nedeljah in praznikih veliko več ceremonij vidi, kakor v Ljubljani. — Sem smo, hvala Bogu, dosti dobro popotvali. Iz Dunaja sva se peljala z g. Buhom do Solnograda, kamor sva prišla veliki petek okoli devete ure. Tu sva popotnice in robo dala hitro pregledati, sva malo zajutrekovala in šla sva zopet naprejčez avstrijsko mejo na Bavarsko. Zvečer ob 5 sva prišla v Monakovo. Na kolodvoru naju je že g. Plut čakal. Peljali smo se vsi v omnibus-u v gostilnico „zum Württenberger Hof“. V Monakovem so vse reči prav dober kup. Verč pive groš, za 1 kr. kruha cela štruca. Ko sva se tu enkrat ustavila in pokrepčala z malo južino, sem šel mesto ogledovat in, ker je bil ravno veliki petek, Božje grobe molit. V veliki cerkvi sem vidil Božji grob za vratmi, pa prav lepo napravljen. Velika cerkev je tu velika in široka, ima 2 velika turna, in velik presbiterij. Ljudi sem tu zelo pobožne najdel, v vsih cerkvah je bito veliko molivcev. V eni cerkvi sem vidil, ko sta prav „nobel“ oblečena gospoda pri Božjem grobu adorirala. V drugi cerkvi se ob sedmih zvečer na koru „Miserere“ prav lepo peli. Namesti Božjega groba je visel tu v sredi cerkve velik križ, ves z lučicami razsvetljen. Če ravno je bila velika cerkev, je bila vendar vsa polna poslušavcev, pa ne tacih, kakor sem jih na Dunaju vidil, ampak večidel so se prav pobožno obnašali. Drugi dan, t. j., veliko saboto, smo ob enajstih zapustili Monakovo, in smo se peljali memo Avgsburg-a, memo terdujave Ulme naprej proti Stuttgart-u. Na tem potu sim zadel s štirimi Poljaki, ki so se peljali iz Poljskega v Pariz; z njimi je žandar šel; v Ulmu smo jih popustili. Zvečer ob 9 smo prišli v Stuttgart. Ker nismo bili nič znani z mestom, nas je nekdo v tako kerčmo peljal, da smo mogli prav drago plačati; zato nismo več kakor le eno samo noč tu ostali. Na Veliko noč smo nar prvo iskali katoliške cerkve. Vidili smo sicer pred seboj veliko, lepo zidano cerkev, slišali

smo lepo zvonjenje s turna, ali kaj ker znotranja oprava ni bila katoliška, ampak protestanška. Na zadnje smo dobili majhno nizko, še zadosti čedno narejeno cerkev; gremo vanjo, in tu vidimo, kako so spovednice vse obdane z ljudmi, ki so na spoved čakali; pri eni spovednici so se samo vojaki spovedovali in prav lepo vedli. Veliko jih je šlo tudi k obhajilu. Čudno se mi je tukaj zdelo, da je za duhovnom še mežnar s kelhom šel in nekterim (ne vsim) nekaj piti dajal, ne vem, ali vina ali vode. Tu smo bili pri maši. Po maši smo pa precej naprej šli na kolodvor. Ker je bil velik praznik, in so ljudje skor gotovo nekam šli na žegnanje, zato smo bili od začetka zelo natlačeni, kakor slanički; enkrat nas je bilo na vozu 80; ali sčasoma so se zmiraj bolj zgubovali. O poli dveh smo prišli v Karlsruhe. Ker smo imeli poldrugo uro časa, smo šli malo mesto ogledat. To je prav lepo mesto. Protestantje imajo tu prav lepo cerkev, ktero sem pa skorej prazno najdel, med tem ko sem v katoliški vse polno pobožnih ljudi vidil; ravno je bilo sv. Reš. Telo izpostavljeno, in že je zvonilo vkup k službi Božji, zato so ljudje hudo vreli v cerkev; ne tako protesantje; tudi tu sem samo v katoliški cerkvi vojake našel. To mi je jako dopadlo. Ko sem mesto malo ogledal, je prišel čas se zopet odpravljati. Ob 3 smo zapustili Karlsruhe in se peljali naprej proti meji francoski. Peljaje se memo terdnjave Rastadt-a smo vidili zopet enkrat avstrijske vojake. Zvečer ob 8 smo prišli v Strassburg. Tu nas je že čakal g. Buh (ker je naprej pred nami šel) in nas je peljal v „l'ecole St. Joseph,“ ktero usmiljene sestre oskerbujejo; tu smo imeli stanovanje zastoj, za živež smo pa plačali 12 frankov na dan. Imeli smo prav dober živež. Velikonočni ponedeljek smo šli k maši v veliko cerkev. Tu nismo nič klopi vidili v cerkvi, po sredi je vse prazno, ali ob straneh so celi kupi tacih stolov, da se na njih lahko kleči in sedi. Vidili smo, kako so ljudje te stole po cerkvi sabo sem ter tje nosili. Med mašo je tudi eden mojih tovaršev na tak stol pokleknil; ali kmalo pride ženska, in tirja od njega po francosko 2 solda (su). Ta ni vedil, koliko je to, ji da en bavorski groš, in s tem je bila zadovoljna. Velika cerkev je prav lepa, zalo gotiško zidana, od znotrej zelo temna, ker ima pomalane okna. Mašnika k altarju ali pa od altarja je spremil vselej nekaki ceremonar z majhno černo kapico na glavi in s palico v roki. S palico je zmiraj ob tla tolkel, da se je slišalo, kam gre kdo maševat. Tudi v turnu smo bili, kateri je, kakor pravijo, še višji kot dunajski; vendar do verha nismo šli, ampak le do polovice. Od tod se celo mesto prav dobro dá pregledati; velik veter je gori; zato se nismo dolgo mudili. Tisto svetu znano uro smo tudi vidili. Ta kaže zraven veliko astronomskih reči leta, mesce, dni v tednu, veči praznike v letu in veliko drugih reči. Nar bolj mično je pa opoldne viditi. Takrat pride skoraj vsaki dan toliko ljudi gledat, da se vse gnjete. Kadar ura štertljeje bije, je tako napravljeno, da se prvi štertlec otrok prikaže, štertlec vdari, memo smerti, ktera na sredi sedi, naprej gre in se spet skrije: o poli se prikaže mladeneč, ob 3 četertih mož, 4 štertljeje bije starček, uro pa smert. O poldne je pa tako: Nar prvo udari starček 4 četertljice, in se skrije; potem bije smert 12; zgorej nad smertjo stoji Kristus; kadar smert 12 odbije, gre 12 aposteljuov eden za drugim memo Kristusa, se mu vsak prikloni, in on na vsacega roko položi; med tem, ko aposteljni memo Kristusa tako grejo, pa petelin trikrat zapoje, in popred vsakokrat s perotnicami pomaha. Na zadnje, kadar se vsi aposteljni skrijejo, pa Kristus čez pričujoče križ stori in jih blagoslovi. To je lepo viditi. Tudi v protestanški cerkvi smo bili, vidili smo prav lep monument nekega francoskega generala, in 2 balzamirani telesi nekega grofa in njegove 12letne hčerke.

V torek zvečer smo zapustili Strassburg in se peljali v Pariz, kamor smo prišli drugi dan o poldne. Tu smo samo do večera ostali. To je strašno veliko mesto. Bili

smo v Notre Dame (Matere Božje) cerkvi; tudi v Pantheon-cerkvi smo bili; tu smo šli na kuplo, ki je zelo visoka, in od kodar smo lahko celo mesto dobro ogledali; katakombe (rake), ki so pod to cerkvijo, smo tudi ogledali. Zvečer smo se to mesto zapustili, in se vsi skupaj, tudi gg. Pirc in Trobec, ker s tema dvema smo se na kolodvoru snidli, peljali v Havre. Po noči sem v vagonu prav dobro spal. Sem smo prišli 31. sušca zjutraj, in 10. mal. trav. mislimo odriniti. Prec ko v novi Jork pridemo, Ti hočem naznaniti našo pot po morji.

Ti pa bodi tisočkrat pozdravljen in poljubljen od
Svojega
brata Naceta.

Iz Ljubljane. Preteklo saboto je tukajšnja podružnica umetne družbe izigrala umetne slike, ki jih je bila nakupila v ta namen. Naslednje številke so zadele: Versta B št. 47 Mater Božjo od umetnika Heinrich-a; I — 36 sv. Elizabeto od ravno tega umetnika; L — 37 Gletscherstudie od Gauermann-a; L — 2 barveni tis; D — 15; F — 84 in C — 93 vsaka en bakrorez.

Pervo je zadel neki ljubljansk duhoven. Vredno je pa naznaniti, po kaki poti se je to zgodilo. Neki dan mu naš mil. škof gredečemu v škofijsko pisarnico naproti pridejo in mu prijazno rečejo: „Grem razstavo gledat, če greste z menoj, bom za Vas plačal!“ — Tega ni bilo treba dvakrat reči. Ko v Reduto prideta, dobrotljivi in priljudni knez niso samo plačali vstopnine za oba, temveč so tudi še spremeljavcu 12 srečk kupili. — V saboto o 1/2 12 pride duhoven v Redut in vpraša: Kdaj bo srečkanje? „Pri tej priči!“ je bil odgovor. Čez malo časa se cajnica potrese, neki angelček vzdiguje in vzdigne naj prvo št. B—47, ki je bila med unimi, ki so jih mil. škof podarili imenovanemu duhovnemu pomočniku. Zadeto Madono so v razstavi cenili na 120 gld. — Milostni knez imajo srečno roko; Bog plačaj!

SPOMINEK

JANEZU MAJERJU,

tretješolcu, umerlemu 18. junija 1864.

Cvetlice pridno obrnjuje čbela,
Po lepem cvetju ferfoli brez mira,
Dišečih rožic sladki med si zbira,
Da tud v nevgodnih časih bi živel;

Ne sluti pa, da nada bo zvenela,
Ker zgodaj gospodar njen prid razdira. —
Enaka Tebe, Janez, je priméra
V učenju tvojem nagloma zadela.

Priplazi urno se bolezen huda,
In ko nobeden misliti ne more,
Ze smertni angelj Te z roko objame.

Tolazi up pa serce polno truda,
Da lepše solnce vzhaja Ti z-za gore,
Milejša zarja sveti, kakor na-me.

—o—

Kaj je kej novega po širokem svetu?

„Podoba žive smerti“ ali pa „živa podoba smerti.“ Pod tem napisom dunajska „Schnell-Post“ popisuje npravni in verski stan na Dunaju, in nam skazuje to „matrono“ v nekaki svitlobi, s kakoršno gotovo ni v spodbudovanje svojim hčerkam provincijam. Nimamo slasti naštevati, kar ta v verskih rečeh gotovo goreči in hvale vredni list (naj pravi kdo, kar mu je drago!) Dunaju očita; pomislika vredne pa so besede te-le: „Eine Presse, wie die unsrige, mit ihrer vollständigen religiösen Negation, mit ihren scheusslichen Romanen, mit ihren absurden Tollheiten und namentlich mit ihren wahrhaft luderlässigen in allen Schaufenstern der Krämmmer ausgestellten Volksliedern müsste allein schon eine ganze Bevölkerung corrumpiren, auch wenn sie aus

Engeln bestünde. Ist dadurch und durch das Schandleben der Eltern ja schon die Jugend in ihrem achten und neunten Jahre verdorben. Wir haben nicht allein zeh- und zwölfjährige Selbstmörder, sondern wir haben auch zwölfjährige Hochverräther, und Jedermann kann, und zwar auf allen Strassen, acht- und nach Umständen auch sechsjährige Gotteslästerer hören und unsittliche Liebesverhältnisse" etc. etc. — Če je temu res tako, če razuzdano pisarstvo in tiskarstvo toliko škodo dela v duhovnem in telesnem svetu, zakaj pa veliki Dunaj nima njih več in med njimi saj enega velikega cerkvenega lista, kateri bi kuzljivo časništvo nekoliko paralizirali? Sej pisati je tudi cerkven pomoček za razširjanje vere in čednosti in za spodbijanje zmót in krivih misel. Sicer bi evangelisti in aposteljni gotovo ne bili pisali! Zastonj bi nikakor ta trud ne bil. . . Res je, da taki listi bi bili od judežev pikani, kar mora verla Brunnerjeva „Kirchenzeitung“ dostikrat skušati. Ker pa mojstri vragovci sami hodijo po vragovi poti, so tudi njih zbadljivke in bistroumke velikrat tako vražje neslane, da bi „deutscher Michel“ omedlel, ako bi se mu taki list na vrat obesil. Naj postavimo v zgled samo kos eksemplarna iz „Figarota“ (zakaj za celega se nam prostora škoda zdi). V enem njegovih listov se namreč bere: „Fest-Programm der Alma mater in Wien, zur dritten Säcularfeier des Geburtstages Galileo Galileis etc. (Entworfen von Dr. Ultrafontanus.) 1. Das Fest-Comité erlegt das Pränumerationsgeld für das II. Quartal der Wiener Kirchenzeitung? Telegrafische Depesche des Dr. Sebastian Brunner an die Hochschule in Pisa und Leipzig: „E pur si muove!“ (nämlich die Kirchenzeitung.) 3. Aufzug sämmtlicher ersten Prämianten zur Predigt des Pater Klinkowström. 4. Versammlung desselben in der Aula itd. S tacimi „Jammer-Witz-i“ išejo dunajski „Jammer-Journali“ teh malo malo listov v blato pomandrat, kateri se poganjajo za vero in za čednost. Ni pa čudo, da se jim le preveč vsrečuje, ker ti časniki dan na dan kakor toča bijejo: cerkvenih časnikov pa se le sém ter tje posamezno kateri prikazuje, da bi ozdravljaj, kar so uni že do korenine poklestili in je med tem že rana zatekla in vse zamerlo! — Drugo čudo je, kako, da hudobija toliko svobode ima, ako res toliko hudega dela, kakor dostikrat tožijo boljši časniki. Zdravnika, ki bolnike zdravi, ni pripušeno s kamjem pobijati, ne blata vanj metati, kadar gré k bolniku. Zakaj pa mora cerkveni list kaj tacega terpeti, kadar gré med občinstvo lečit njegovih dušnih rán? — Časi, ob katerih greh s čednostjo iz ene sklade obedva, ali pa celo začne greh čednost za duri pahati, — to so slabi časi. Zastran Francoskega pravi neki pisavec (Storia, dottrina e scopo della frammassoneria): „Dokler ni bilo freimavrarstvo nase potegnulo višjih stanov občinstva, dokler taisto ni bilo spredilo modrijanov (filosofov) in pisateljjev, je bila Francija zares pobožna dežela, vse se je obravnovalo po veri: izreja, podučevanje, slovstvo ali pisateljstvo, časniki so imeli pečat vernosti in pobožnosti, ki se je razodevala v tisočernih načinih ali podobah. Odkar pa so se beznice (mavtarske) jele razširjati, je napredovala brezbožnost, samopašnost, razuzdanost, nepokorsina (rovarstvo). Spačeni ljudje iz prostomavtarstva so brez strahú trosili svoje strupene nauke, in razklicovali so brezbožno in strahovito vošilo, da s čevi poslednjega duhovna naj se obesi poslednji kralj.“ — In ravno na to teži in pelje gotovo infernalno čertenje, s kakoršnim brezbožno tiskarstvo bolj ali manj očitno napada vero in vse, kar je z njo sklenjeno. Ravno ob tistem času je pisal tudi Voltaire prijatlu: „Poteptajmo preklicano!“ namreč Cerkev. Da pa človek tako grozovito zoper resnico ne divja iz prepričanja, temveč iz zaslepljenja in strašne strasti, to kaže ravno Voltairova poslednja ura, ob kateri je milo prosil pomoči Cerkvine, pa — je ni dosegel!

Govori se, da Napoleon bi rad napravil trojuato zvezo med Francijo, Prusijo in Italijo, da pa Rusija ne mara od tega kaj slišati. Pa tudi, da se utegne napraviti zahodnja zveza med Anglijo, Francijo, Italijo (lahko tudi Danijo, Švedijo, Grecijo itd.) ukljub izhodnji zavezi, na katero sumijo. Iz london-ske konferencije ni bilo golobičev z oljkinimi vejami. Shod se je razšel brez sadú in spet je vojska.

Francozje sumijo, da o sedanji Angliini medlevici bi rada Rusija v Carigradu kaj počela. Anglija, njena vedna nagajivka na Jutru, pa je poslala vojvoda Kuza v Carigrad prejet „investituro“ od sultana, to je, dovoljenje, da sme v Moldo-Valahii početi, kar mu je drago. „Toda červ spodjeda sultanov tron, naj-si mu Anglija se toliko pomaga! Ta červ je denar ali pomanjkanje denara. Se bo vidilo, če bo Anglija, ki noče za nikogar beliča dati, dala milijone šterlinov, da podpira turka in ubrani Rusii, da ne pride v Carigrad.“ (Arm.)

Ko je ruski car šel z Berlina, je neki Bizmarka, pruskega prvega ministra, hvalil zastran njegove konservativne politike s tacimi besedami, da bolj priljudnih še noben vladar ni govoril kacemu ministru.

Po dokončanih vladarskih pogovorih so se svitli cesar Francišk Jožef 25. u. m. iz Kissinge na Dunaj povernili.

Arabsko rovarstvo v Algerii še zmiraj roji. Abd-el-Käder, ki je nekdaj dajal Francozom toliko opraviti, in jim je potlej toliko komplimentov delal, je nedavno dobival komplimente od francoskega poročnika v Kairi. Od onod pa se je podal v Meko, in tamkaj se je neki pogovarjal z vsimi, ki so zdaj na čelu arabskih rovarjev v Algerii zoper francoske trume. Torej sumijo, da sedanje rogoviljenje na Algierskem in Tuniskem izvira iz Meke, in nič čudnega bi ne bilo, ako se danes ali jutri zasliši, da je Abd-el-Käder na čelu Arabov zoper Francijo na Algierskem (?). Arm.

Iz Amerike naznanuje novojorski cerkveni list, da neki škvart ljudi in časnikov ondi ravno tako sv. Očetu želi smert, kakor po Evropi. Brezbožniki so si povsod enaki, kakor brencelj brenceljnu. — V Huntingtonu na Indijanskem je postavljen vkladni kamen za novo cerkev. — Iz Bufale se je napravil misijonar Zavistovski v Evropo in bo obhobil med drugim tudi Avstrijo ter bo v škofovem imenu pomoči prosil za svojo cerkev. — V treh bitvah ob začetku u. m. se severnim zopet ni po sreči godilo. Grant je zgubil 9000, Šerman čez 3.000 ljudi. Jugovci hočejo Ričmond rajsi požgati kakor pa predati, in novičar pravi: „Grant naj gleda, da se mu pred Ričmondom ne zgodi kakor Napoleonu pred Mosko, kjer mu ne sicer rusovski mraz, toliko bolj pa virginska vročina utegne hudo nagajati. Vse bitve dosihmal niso bile razločivne. — Namesto Linkolna svetujejo nekteri generala Maklelana za novega predsednika.

Dobrotni darovi.

Za gosp. Riharjev spominek. G. šolski vodja J. Rozman 5 gold.; — g. Jož. Partel 2 gold. — g. G. Köstl 2 gold.; — g. St. Šranc 2 gold.

Za misijon g. Pirca. G. M. K. 5 gold.

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. H. v Zd.: Res je; pa tudi zadevni ni spoznal, ker se kaj tacega ni nadjal. — G. —r— na D.: Vase misli smo v zadevnih krajih razodeli, sicer pa se v to reč ne vtikamo; samo to bi opomnili, da Vi in Vaši si blezo vse kaj družega v zadevni reči mislite, kakor pa ima biti. — G. F. v N.: Dopisovanje bo nam vselej ljubo in drago; le samo pevškega prepira, prosimo, ne! To ljudstvo si je že med seboj dostikrat v laséh, kaj se le, če v časnike pride? Na dotični pozdrav priljudni odzdrav. — G. P.: Prejeli; dobro došli spis prihodnjic. — G. P. P. v St. P.: Naročene reči poslali. —